

Tarinat palvelevat haasteista selviytymistä

TUULA-MARIA AHONEN

Teologian tohtori Juhana Torkki lähtee liikkeelle luolaihmisistä, päättyy antiikin sivistyneistön kautta nyky-Suomeen ja -maailmaan ja tähtää kohti yhteistä tulevaisuuttamme.

Ihmistä motivoi tunne ja merkitys. Tarina on keino välittää ihmiseltä toiselle merkitystä ja tunnetta. ”Heimo syntyy suuren tarinankertojan ympärille. Myös Barack Obama käytti varsin primitiivisiä tekniikoita voittaakseen tarinallaan ihmisten sydämet”, Torkki toteaa.

”Johtaja kertoo, että juuri nyt eletään historiallista hetkeä. Hän demonisoi eri mieltä olevat. Tämän näemme idulaan Obaman tarinassa: ne, jotka ovat poliittisesti eri mieltä, ovat ’kynnikoita’. Johtaja antaa jäsenille Suuren Tehtävän. Tämä saa jäsenet tuntemaan itsensä tärkeiksi. Obaman kannattajat olivat älykkäitä ja elämänsuokoisia ihmisiä, jotka saattavat syrjäytyneen maailman takaisin raiteilleen.”

”Joku voi nyt tuntea värityksiä: Tälläiseksikö maailma on mennyt? Näinkö maailmaa hallitaan? Perustuuko kaikki primitiivisiin, hypnoottisiin tekniikoihin. Vastaus on: kyllä.”

”Elämä on hypnoosia. Yhteiskunta ei toimisi päiväkkään, mikäli emme olisi hypnoosin vallassa. Kultin tunnusmerkit on siksi hyvä osata. Varsinkin akateemisen koulutuksen käynyt ihminen kuvittelee, että hänen maailmanhahmotuksestaan 95 prosenttia on järkiperaistä päätelyä ja 5 prosenttia tarinaa – vaikka asia olisi juuri päinvastoin. Yksi tämän kirjan tarkoi-

tus on avata silmämme näkemään, kuinka syvällä uimme tarinoissa.”

Torkin teesin mukaan ihmisellä on luolamiesajoilta peräisin olevan tarve vainoharhaiseen ja mustavalkoiseen maailmankuvaan. Vain oma heimo on turvallinen. Muut ovat vihollisia, joilta tulee suojautua.

”Tämä on heimoaivoisuuden ydintä ja selittää nyky-Suomessa purskahtelevaa vihamielisyyttä”, Torkki sanoo. Toinen syy nyky-Suomen vihamieliseen ilmapiiriin on Torkin mukaan demokratiamme ylikypsä tila.

Mielenkiintoista on, että 2 400 vuotta sitten Platon kuvaili *Valtio*-teoksessaan myös ”nyky-Suomea”: ”Demokratialle on ominaista lähes raivoisa keskittyminen yksilön rajoittamattomaan vapauteen. Vapauden henki ulottuu pakostakin kaikkialle, se leviää myös koiteihin. Isä tottuu olemaan yhdenvertainen poikansa kanssa ja pelkäämään poikiaan, poika taas esiintyy isänsä vertaisena eikä kunnioita eikä pelkää vanhempiaan, jotta saisi olla vapaa. Opettaja pelkää ja mielistelee oppilaitaan, oppilaat halveksivat opettajiaan ja ohjaajiaan.”

Demokratian ylikypsää vaihetta kuvaa Torkin mukaan julkeus, jolla ihmiset osallistuvat väittelyihin ja tuovat esiin kantojaan. Jokainen voi esiintyä asiantuntijana missä tahansa asiassa maan ja taivaan välillä, ja oma mielipide on ehdottoman varma.

Netti vahvistaa prosessia: ”Kun kynnys ilmaista itseään on matala, ajatukset jäävät puo-

Juhana Torkki
Tarinan valta
Kertomus luolamiehen
paluusta
Otava, 2014

livalmiiksi. Tämä pahentaa heimosotia edelleen – netti on niiden niin sanoaksemme tekninen akkumulaattori”, Torkki toteaa. ”Netti suorastaan kutsuu asiantuntemattomia ihmisiä esittämään keskeneräisiä – mutta jyrkkiä – mielipiteitään. Se on kuin törkyinen uimaranta, jossa ajelehtii kaikenlaista roskaa – ja jolle silloin tällöin pyyhkäisee iso hyökyaalto.”

”On arveltu, että ihmisaiivot eivät ole kokeneet merkittävää tuotekehitystä noin 50 000 vuoteen. Sormeillessamme iPadia ja surffatessamme netissä teemme sitä geneettisinä luolamiehinä ja -naisina”, Torkki havahduttaa.

Luolamiesaivoilla maapalloomme luonto on saatettu katastrofaaliseen tilaan.

”Ihmiskunta on valtaviin haasteiden edessä. Sen on saatava hupenevien luonnonvarojen keskellä aikaan oikeudenmukainen ja totuudellinen saaliinjako, jossa otetaan huomioon paitsi ihmiset, myös koko biosfääri. Ihmiskunnan on päästävä eroon turhista vihollisuuksista. Siihen tarvitaan paitsi paljon myös tervettä järkeä, myös hyviä tarinoita. Tarvitaan johtajia, jotka kykenevät kohoamaan ahtaiden heimorajojen yläpuolelle ja innostamaan muitakin parempaa tulevaisuutta kohti.”

Torkki nostaa esiin esimerkilisenä johtajana Nelson Mande-